

poradna

Před třemi dny se nám z výběhu vrátila kobyłka s ošklivými kopanci na zádi a na přední noze měla strženou kůži a řezné rány. Zád' mi až takové starosti nedělá, ale ta přední... Jeden kopanec, stržená kůže velikosti dvacetikoruny na vnitřní straně nohy hned nahoře a pak těsně nad karpem cca 3 cm dlouhá řezná rána. Poranění jsme vyčistili a zasypali Wonder Dustem. Veterináře jsem nevolala, protože kobyłka nekulhá. Strupy se hezky hojí, nic nehnísá, ale stále má otok, který sahal nejdříve od ramene ke karpu. Dnes ráno už je horní část nohy v pořádku, na karpu už cítím znatelnější obrysy kostí, ale zase je nateklá spěnka a otok mírně hřeje. Koník se jinak chová normálně, nekulhá a nejeví žádné jiné problémy. Má otok takto sestupovat? Ještě bych se ráda zeptala, jak se zátěží, kdy postupně začít pracovat.

Obvaz končetiny: měkká vrstva na vypodložení (zde 1 cm silný molitan rozstříhaný na asi 10 cm široké pruhy) se rovnoměrně stáhne elastickým obinadlem.

Jezdeckví Veterinární poradna

povidon jodidu, chlorhexidinu či hypermanganu. Protože srůstání okrajů rány může být výrazně narušeno i vysušením rány, vzniklým otokem i oddálením okrajů rány od sebe, je vhodné co nejdříve končetinu obvázat. Přiložení kvalitního obvazu, skládajícího se ze sterilní nebo čisté gázy (přiložit přímo na ránu), měkké vrstvy na vypodložení (obvazová vata, buničina, molitan nebo měkký čistý hadr) a ochranné a zpevňující vrstvy (elastické obinadlo), vyžaduje trochu zkušeností, aby nenapáchalo více škody než užitku, proto doporučuji požádat veterináře, aby vám to ukázal. Bez komplikací kůže sroste přibližně za 4 - 10 dní, po tuto dobu by se kůň neměl příliš pohybovat. V každém případě doporučuji, aby každou ránu, která jde skrze kůži (a především na končetinách), prohlédl veterinář a podle jejího stavu zvolil vhodnou léčbu a následné kontroly.

Abychom se vrátili k případu tazatelky. Rány se nacházejí nad karpem, kde nehrozí komplikace jejich hojení tolik jako v nižších částech končetin. Otok zde vznikl, protože končetina nebyla ihned ošetřena obvazem. Pokud se nejedná o poranění hlubších struktur (kloub, šlachy, kosti), otok bude mít tendenci klesat dolů, protože je v podkoží - jak se již ostatně stalo. Protože rána se hojí se strupem, bude potřeba zkontrolovat, zda se pod ním netvoří hnis nebo „živé maso“. Jestliže je rána dostatečně pevná, po 4 dnech by neměl být problém koně povodit na ruce; pohyb, pokud mu nečiní bolest, pomůže drénování postižených oblastí, čili urychlí vstřebávání otoku.

Přestože už od úrazu uplynulo několik dní, bude vhodné po dobu, co kůň stojí v boxe, končetinu bandážovat. Pro urychlení vstřebávání otoku lze postižené místo ošetřit gelem nebo mastí s resorpčními účinky (např. obsahující heparinoid apod.), kterou lze koupit v lékárně, pomoci může i homeopatická mast Traumeel či jiné přípravky obsahující arniku. Pokud nebude pohyb v kroku na ruce vadit srůstání rány a kůň nebude kulhat, lze s ním začít normálně pracovat pod sedlem; samozřejmě je nutné zohlednit to, že kůň několik dní stál a kvůli poranění pravděpodobně používal trochu jiné svaly, takže prvních pár dní bude práce lehká a je třeba vybírat vhodný povrch. Obvykle trvá asi 14 dní, než se otok vstřebá. Komplikací může být infekce (končetina najednou více oteče, začne hřát a bude bolestivá) nebo růst „živého masa“ či zhnisání rány. Tehdy je třeba volat veterináře, stejně jako v případě, že by otok výrazněji neustoupil nebo se dokonce zvětšil.

MVDr. Dominika Švehlová
Foto archiv autorky

Rána po kopnutí

Poranění na končetinách koně je velmi často provázeno viditelným otokem. V okolí rány totiž vždy dochází k zánětlivé reakci, jejímiž příznaky jsou kromě zčervenání (u koně neviditelného) i zvýšení teploty, bolest a proniknutí tekutiny z krve a především lymfy do okolních tkání, čili vznik zánětlivého otoku. V prvních stadiích po poranění dochází k uzavření mízních cév, které nemohou drénovat postižené místo, a to také napomáhá k tvorbě otoku. Mohlo zde dojít také k popraskání cév a vylití krve, takže mohla vzniknout krevní podlitina, u lidí známá jako modřina.

Co se týče poranění koně po kopnutí, může a nemusí při něm dojít k poškození kůže. Pomínou-li zlomeniny či jiná závažná poranění, jež by se za tři dny určitě projevila dost zřetelně i pro oči laika, většinou se bude jednat o pohmožděninu podkožních tkání bez porušení celistvosti kůže, nebo o různé tržné rány a oděrky, kdy dojde k poškození celistvosti kůže či pouze jejich nejsvrchnějších vrstev. Pohmožděninou mohou zasahovat klouby, šlachy, kosti nebo svaly a projevují se různě velkým otokem, většinou se zvýšenou teplotou v daném místě, a různě intenzivní bolestí.

Jako první pomoc je zde nejvhodnější okamžité chlazení a samozřejmě klid v boxe. Chlazení se má provádět vodou chladnou, tedy ne příliš studenou a ne ledem; bylo zjištěno, že dříve oblíbené ledování má negativní vliv na metabolismus postižených tkání a jejich následné hojení. Klid v boxe zase působí jako prevence proti dalšímu poškození tkáně, především v případech, majitel koně si není jistý, zda zranění není vážné.

Pokud dojde k otevřenému poranění a je narušená celistvost kůže, hrozí navíc ještě nebezpečí, že do těla může proniknout infekce, protože kůže už není schopna ho stoprocentně chránit. Podle toho, kolik vrstev kůže bylo porušeno, se bude lišit i laické prvotní ošetření rány. Pokud došlo pouze k poškození pokožky (čemuž by asi odpovídala popisovaná „stržená kůže velikosti dvacetikoruny“), obvykle stačí omytí čistou chladnou vodou a popřípadě přetrít vhodnou dezinfekcí. Taková rána nemusí být provázená žádným otokem ani bolestí a s největší pravděpodobností se zahojí bez následků, tedy bez jizvy či návazné komplikace ve formě flegmony nebo jiné infekce.

Horší bývají rány, kdy dojde k porušení všech vrstev kůže, takže se odkryje podkoží. Tomu by mohla odpovídat vámi popisovaná „3 cm dlouhá řezná rána“. Tyto rány jsou více ohrožené krvácením, průnikem infekce do těla, zpomaleným hojením za tvorby jizvy, navazují na ně někdy komplikace ve formě flegmony či špatného uzávěru s tvorbou „živého masa“. Je zřejmé, že i jejich ošetření by mělo být trochu odlišné.

V každém případě je vhodné ránu opláchnout čistou chladnou vodou: zastaví krvácení, vymyje nečistoty a umožní lepší prohlédnutí poškozeného místa. Poté je dobré ji vydezinfikovat. Vzhledem k tomu, že takové rány na končetinách často hůře srůstají, neměly by dezinfekční prostředek poškozit jejich okraje; tím by se srůstání ještě více narušilo. Proto se v žádném případě nedoporučuje používat jakékoli zásypy, koncentrované roztoky nebo roztoky dráždivé tkáně (peroxid vodíku, jodová tinktura apod.). Vhodný je velmi slabý roztok